

Organizacja nauki języka obcego nowożytnego dla maluchów na mocy rozporządzenia MEN z dnia 30 maja 2014 r.

Zadania dyrektora przedszkola

Dyrektorów przedszkoli, tak jak ich kolegów z wyższych etapów edukacyjnych, nie omija konieczność przystosowywania pracy placówek do zmieniających się przepisów. W tym roku dyrektorzy przedszkoli pochylią się w szczególności nad regulacjami dotyczącymi:

- nowych kryteriów rekrutacji do placówek publicznych,
- administrowania danymi osobowymi dzieci – obowiązki dyrektora jako administratora danych,
- zasadami powoływania Administratora Bezpieczeństwa Informacji – należy rozważyć korzyści i mankamenty płynące z braku stworzenia takiego stanowiska w placówce,
- nauczania języków obcych w przedszkolu.

W niniejszym artykule postaram się rozwiązać wątpliwości w zakresie wprowadzenia w przedszkolu nauki języka obcego w ramach podstawy programowej, a zatem: kto, kiedy, jakiego języka może w przedszkolu nauczać. Omówione bądź przytoczone z Rozporządzeń zostaną:

- I. Nowe cele wychowania przedszkolnego.
- II. Terminarz wprowadzania nowych regulacji w przedszkolach.
- III. Finansowanie zajęć z języka obcego.
- IV. Kwalifikacje do nauczania języka obcego w przedszkolu.

I. Nowe cele wychowania przedszkolnego – języki obce

W wyniku zmiany rozporządzenia MEN z dnia 30 maja 2014 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół dnia 1 września 2014 r., uległa zmianie podstawa programowa wychowania przedszkolnego dla przedszkoli oraz innych form wychowania przedszkolnego. Zmiana dotyczy przede wszystkim **postawienia nowych celów wychowania przedszkolnego** (patrz Załącznik nr 1 w/w rozporządzenia, podpunkt 11 i 12). Nowe cele dotyczą realizacji zajęć z zakresu języków obcych i są nimi, cytując za rozporządzeniem:

- 1) przygotowanie dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym poprzez rozbudzenie ich świadomości językowej i wrażliwości kulturowej oraz budowanie pozytywnej motywacji do nauki języków obcych na dalszych etapach edukacyjnych, a w przypadku dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym – rozwijanie świadomości istnienia odmienności językowej i kulturowej;
- 2) w przedszkolach umożliwiających dzieciom należącym do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym, o których mowa w ustawie z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. Nr 17, poz. 141, z późn. zm.), podtrzymywanie i rozwijanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej – przygotowanie dzieci do posługiwania się językiem mniejszości narodowej lub etnicznej, lub językiem regionalnym, poprzez

rozbudzanie ich świadomości narodowej, etnicznej i językowej oraz budowanie pozytywnej motywacji do nauki języka mniejszości narodowej lub etnicznej lub języka regionalnego na dalszych etapach edukacyjnych.

Realizacja powyższych celów ma przełożyć się na kompetencje dziecka, kończącego wychowanie przedszkolne i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej w następujący sposób:

- a) w zakresie przygotowanie dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym dziecko:
 - 1) uczestniczy w zabawach, np. muzycznych, ruchowych, plastycznych, konstrukcyjnych, teatralnych;
 - 2) rozumie bardzo proste polecenia i reaguje na nie;
 - 3) powtarza rymowanki, proste wierszyki i śpiewa piosenki w grupie;
 - 4) rozumie ogólny sens krótkich historyjek opowiadanych lub czytanych, gdy są wspierane np. obrazkami, rekwizytami, ruchem, mimiką, gestami.
- b) W zakresie przygotowania do posługiwania się językiem mniejszości narodowej lub etnicznej lub językiem regionalnym dzieci należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (...) dziecko:
 - 1) uczestniczy w zabawach prowadzonych w języku mniejszości narodowej lub etnicznej lub języku regionalnym;
 - 2) rozumie bardzo proste polecenia wydawane w języku mniejszości narodowej lub etnicznej lub języku regionalnym i reaguje na nie;
 - 3) powtarza rymowanki, proste wierszyki i śpiewa piosenki w grupie w języku mniejszości narodowej lub etnicznej lub języku regionalnym;
 - 4) rozumie ogólny sens krótkich historyjek opowiadanych lub czytanych w języku mniejszości narodowej lub etnicznej lub języku regionalnym;
 - 5) wie, do jakiej wspólnoty narodowej, etnicznej lub językowej należy;
 - 6) zna godło swojej wspólnoty narodowej, etnicznej lub językowej.

Sposób realizacji celów wynikających z podstawy programowej

Zgodnie z Załącznikiem nr 1 ww. rozporządzenia: *Zalecane warunki i sposób realizacji* zakłada się włączenie zajęć z zakresu przygotowania dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym do różnych działań, realizowanych w ramach programu wychowania przedszkolnego oraz nadanie im formy zabawy. Istotne jest stworzenie warunków, umożliwiających dzieciom osłuchanie się z językiem obcym w różnych sytuacjach życia codziennego. Może to zostać zrealizowane m.in. poprzez kierowanie do dzieci bardzo prostych poleceń w języku obcym nowożytnym w toku różnych zajęć i zabaw, wspólną lekturę książeczek dla dzieci w języku obcym, włączenie do zajęć rymowanek, prostych wierszyków, piosenek, materiałów audiowizualnych w języku obcym.

Nauczycielom, którym zostanie powierzone zadanie realizacji przygotowania dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym nie mogą być zatem obce inne cele' wynikające z podstawy programowej wychowania przedszkolnego. W przypadku zatrudniania filologa, należy zadbać o ścisłą współpracę z nauczycielami wychowania przedszkolnego. Wszystkim natomiast polecam lekturę dokumentu, stworzonego przez Goethe-Institut „Nürnberger Empfehlungen zum frühen Fremdsprachenlernen”, napisanego we współpracy z licznymi ekspertami i ekspertkami z 22 krajów; dokumentu, traktującego o nauczaniu języka obcego dziecka młodszego. Dokument jest dostępny w wielu wersjach językowych m.in. w angielskiej, niemieckiej, czy francuskiej.

Jaki język obcy w przedszkolu?

MEN zaleca przygotowanie dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym, który jest nauczany w szkołach podstawowych na terenie danej gminy, wybór języka nie został zatem zawężony do języka angielskiego i osobiście mam nadzieję, że zalecenia Rady Europy, dotyczące pluralizmu językowego, znajdą odzwierciedlenie w strukturze dokonywanych przez dyrektorów przedszkoli wyborów. Dzieci są w stanie dostrzec piękno i cieszyć się zabawą z każdym językiem obcym, to my dorośli nadajemy, bądź odbieramy językom ich rangę z powodu uprzedzeń, czy sytuacji politycznej.

Myślę, że duże znaczenie przy wyborze języka może mieć (a nawet powinno) położenie geograficzne, bliskość innojęzycznych sąsiadów i zrewidowanie przez dzieci faktu, iż są ludzie, którzy naprawdę mówią językiem, którego się uczą, jest dla maluchów efektem: wow!

Ile, jak często?

Modelowym rozwiązaniem byłoby poświęcanie czasu na język obcy codziennie, niedługo, 10-15 minut, ale systematycznie, z naciskiem na spiralny układ „treści” i ciągłe powracanie, powtarzanie, utrwalanie. Niektóre placówki przyjmują rozwiązanie: 3 razy po 20 minut, inne 2 razy po 30 minut. Pamiętajmy, że w przypadku przedszkola, jedynym nośnikiem informacji są głowy naszych milusińskich – niesamowicie chłonne, żadne wiedzy, ciekawe świata, ale potrzebujące częstych powtórek.

Dobrze przygotowany metodycznie nauczyciel poradzi sobie bez trudu z realizacją tych samych celów i treści na innym materiale, a nawet włączy do zadań rodziców. Fantastyczną pomoc stanowią pakiety dla nauczyciela do pracy z maluchami, zawierające CD z piosenkami, wierszykami i rymowankami, DVD z bajkami, malowanki, pacynki, gry, zabawy, puzzle itp. Dobrze byłoby wyposażać przedszkole w takie pakiety, gdyż z pewnością uatrakcyjnają formę zajęć z maluchami, a mogą znaleźć zastosowanie również w edukacji przedszkolnej. Godzina zajęć z zakresu przygotowania dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym w edukacji przedszkolnej wynosi 60 minut, jak wszystkie inne zajęcia na zasadach ogólnych. Zajęcia należy dokumentować zgodnie z przepisami dotyczącymi sposobu prowadzenia dokumentacji nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej (...) (Rozporządzenie MEN z dnia 29 sierpnia 2014 r.).

II. Stopniowe wprowadzanie regulacji w przedszkolach

§ 2 ust. 2 rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie podstawy programowej mówi o wprowadzeniu w latach 2015/2016 i 2016/2017 przygotowania do posługiwania się językiem obcym nowożytnym dla dzieci realizujących obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne. Ww. rozporządzenie daje możliwość rozszerzenia takiej oferty również na dzieci młodsze – decyzją dyrektora, po uzyskaniu opinii rady pedagogicznej oraz zgody organu prowadzącego. Dopiero rok szkolny 2017/2018 wprowadzi obowiązkowo język obcy dla wszystkich maluchów, realizujących podstawę programową wychowania przedszkolnego. Niezależnie od zajęć w ramach podstawy programowej przedszkole może oferować zajęcia dodatkowe, w tym nauki języka obcego, co więcej o takie zajęcia mają prawo wnioskować rodzice dzieci.

III. Finansowanie zajęć z języka obcego

Obligatoryjne wprowadzenie przygotowania dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym nie skutkuje dodatkowymi opłatami po stronie rodziców dzieci, uczęszczających do

placówek publicznych. Tu płatności wnoszone przez rodziców wynikają z uchwał rad gminy podjętych w oparciu o Ustawę o systemie oświaty i dotyczą czasu przekraczającego wymiar zajęć – nie mniej niż 5 godzin dziennie.

IV. Kwalifikacje nauczycieli prowadzących zajęcia z zakresu przygotowania dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym

Kwestia kwalifikacji niezbędnych do prowadzenia zajęć: przygotowanie dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym, wzbudziła wśród nauczycieli przedszkoli spory niepokój. Panie denerwują się, że „gdyby chciały uczyć języka obcego, to skończyłyby filologię, a nie wychowanie przedszkolne”. Tymczasem możliwości jest wiele. Wymagania kwalifikacyjne niezbędne do zajmowania stanowiska nauczyciela określono przepisami ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2014 r. poz. 191) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji, wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli, niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. z 2013 r. poz. 1207).

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela stanowisko nauczyciela może zajmować osoba, która posiada wyższe wykształcenie z odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym lub ukończyła zakład kształcenia nauczycieli i podejmuje pracę na stanowisku, do którego są to wystarczające kwalifikacje. Szczegółowe kwalifikacje, wymagane od nauczycieli przedszkoli, określa przepis § 4 ww. rozporządzenia. Kwestię kwalifikacji do nauczania języków obcych reguluje przepis § 11 ww. rozporządzenia, stosownie do którego, języków obcych w przedszkolach mogą nauczać – oprócz **filologów, posiadających przygotowanie pedagogiczne i absolwentów nauczycielskich kolegiów języków obcych** oraz innych wskazanych w cytowanym przepisie – także osoby, które mają odpowiednie **kwalifikacje do pracy w przedszkolach, pod warunkiem, że legitymują się świadectwem znajomości danego języka obcego** w stopniu co najmniej podstawowym, o którym mowa w załączniku do ww. rozporządzenia (między innymi Pearson Test of English General Level 3 – ocena: pass, merit lub distinction oraz Pearson Test of English Academic – z wynikiem 59–75 pkt) **oraz ukończyły studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny w zakresie wczesnego nauczania danego języka obcego.**

Ponadto, aby dać placówkom wychowania przedszkolnego możliwość pełnego przygotowania się do zmiany w podstawie programowej, zgodnie ze znowelizowanym rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji, wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli, niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli, **umożliwiono, do dnia 31 sierpnia 2020 r., nauczycielom przedszkoli oraz osobom posiadającym kwalifikacje do pracy w przedszkolu i legitymującym się świadectwem znajomości danego języka obcego w stopniu co najmniej podstawowym, o którym mowa w załączniku do ww. rozporządzenia (tj. co najmniej na poziomie B2), nauczanie języka obcego nowożytnego bez konieczności ukończenia studiów podyplomowych lub kursu kwalifikacyjnego z zakresu wczesnego nauczania danego języka obcego.** Jednocześnie do 2020 r. nauczyciele ci będą mogli uzupełnić wymagane kwalifikacje w zakresie wczesnego nauczania danego języka obcego. Reasumując, języka obcego w przedszkolu nie musi nauczać nauczyciel wychowania przedszkolnego. Organ prowadzący może pomóc zorganizować naukę języka obcego w podlegających mu przedszkolach poprzez zatrudnienie np. filologa

z przygotowaniem pedagogicznym, który będzie prowadził w określonym czasie zajęcia w poszczególnych placówkach. Nie ma również konieczności, by wszyscy nauczyciele przedszkola „na hura” uzupełniali swoje kwalifikacje w zakresie prowadzenia zajęć z zakresu języka obcego, nie wszyscy mają predyspozycje i potrzebę. Inaczej to zadanie widzi początkujący nauczyciel, inaczej osoba tuż przed emeryturą. Certyfikaty językowe sprzed nastu lat, wyjęte z szuflady na potrzebę chwili, nie mają żadnej wartości merytorycznej, jeśli dany język nie był przez ich posiadacza używany. W takim wypadku znajomość języka należy gruntownie odświeżyć. Dzieci potrzebują ekspozycji na język używany w kontekście, bo uczą się m.in. przez imitację. Osoba prowadząca zajęcia nie może i nie powinna ograniczyć się do prezentacji kilku słów wyrwanych z kontekstu – do dzieci należy mówić całymi zdaniami, powtarzać określone rytuały, bardzo istotna jest również kwestia poprawnej wymowy (kompetencje fonetyczne) przy nauczaniu piosenek, rymowanek itp.

Wprowadzenie języka obcego nowożytnego do podstawy programowej w przedszkolu jest przyjmowane przez środowisko pozytywnie, nauczyciele i rodzice mówią zgodnie – to dobry kierunek. Nie mamy sytuacji niezadowolenia z wprowadzonej zmiany, pojawiają się troski raczej natury technicznej, jak zorganizować te zajęcia, by zapewnić ich jakość (kwestia podniesienia kompetencji nauczycieli), jak rozliczać, jakie rozwiązanie przyjąć, by zapewniać nauczycielom zatrudnionym w przedszkolach etaty (boją się utraty godzin na rzecz filologów). W różnych zakątkach Polski wygląda to różnie, przy wspierającym i otwartym na rozmowy, dyskusje i innowacyjne rozwiązania organie prowadzącym, da się wszystko korzystnie poukładać i rozwiązać. Potrzebny jest tylko czas i dobre chęci. Trzymam kciuki za dobre pomysły i życzę – mimo trudności organizacyjnych –wspaniałej przygody z językiem obcym zarówno nauczycielom jak i dzieciom.

Anna Abrameczyk
ekspert Pearson,

doradca metodyczny Wrocławskiego **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
Centrum Doskonalenia Nauczycieli **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

Opublikowano w: „Informator Oświatowy” nr 2/2015, s.10